

Vojislav Simović: Komunalni sistem

Naučna knjiga, Beograd 1966. godine, str. 245.

Vlatko Mileta

Teoretskim i praktičnim problemima komune i s tim u vezi komunalnog sistema u našoj naučnoj literaturi posvećuje se sve veća pažnja. To je normalna posljedica mjesta i uloge kojeg komuna zauzima u našem društvu i njegovom socijalističkom preobražaju. Naime, komuna je osnovna društvena-politička i društveno-ekonomska ćelija našeg društva.

Iako naša komuna još ne odgovara Marksovoj koncepciji komune kao »najzad pronađenom političkom obliku pod kojim se može izvršiti ekonomsko oslobođenje rada«, ipak se već sada u njenim okvirima javljaju osnove takova ustrojstva.

Brz razvoj komune i komunalnog sistema kod nas nametnuo je potrebu formiranja posebne naučne discipline, pa prema tome i nastavne, koja će proučavati i sistematizirati zakonitosti društvene prakse s ovog područja, i time u značajnijoj mjeri utjecati na njihov razvitak. Rezultat toga je i ovaj rad dr Simovića »Komunalni sistem i komunalna politika«, koji predstavlja, kako nas autor upozna je u predgovoru, pokušaj da se šire obradi ova nova naučna i nastavna disciplina.

Autor je svoj rad podijelio na nekoliko dijelova, a svaki dio na više glava (ukupno šesnaest).

U prvom dijelu dati su osnovni elementi komune, sa osvrtom na marksističku koncepciju komune, kao i objašnjenja osnovnih pojmova koje u ovom djelu susrećemo. Čini nam se da je ovdje trebalo šire objasniti osnovni pojam — komuna, ovo utoliko prije što se tim izrazom označava različit sadržaj, kao i zbog toga što se takav pojam u razvoju društvene misli susreće vrlo rano. Kako i sam autor ističe, komunom su se nazivali gradovi u Francuskoj čak i prije nego su bili kadri da od feudalnih gospodara otmu gradsku samoupravu. U različitim etapama društvenog razvitak njime se označava i različit sadržaj, tako da već socijalisti-utopisti pod tim izrazom podrazumjevaju novu društvenu strukturu, u kojoj se radni ljudi udružuju na novim osnovama, prvenstveno na osnovu društvenog vlasništva nad zemljom i drugim sredstvima za proizvodnju.

Drugi dio posvećen je problematici suvremenog stanja lokalne samouprave, koju autor analizira kroz postojeće sisteme tradicionalne lokalne samouprave na Zapadu, u Sovjetskom Savezu i nekim drugim socijalističkim zemljama.

Razvoj lokalne samouprave u socijalističkoj Jugoslaviji s kratkim historijskim osvrtom na razvoj lokalne samouprave kod jugoslavenskih naroda sadržaj su trećeg dijela.

Položaj i struktura općine u novom ustavnom sistemu tretira se u četvrtom dijelu, koji je po svom opsegu najveći, te obuhvaća skoro polovicu knjige.

Razmatranja o strukturi komune i oblicima struktura, koja su data u ovom dijelu, čine nam se u ovom trenutku razvoja komunalnog sistema kod nas najznačajnijim. Naime, nerijetko se danas susreće mišljenje da je komuna u nastalim privrednim i društvenim promjenama izgubila sve mo-

gućnosti svoga djelovanja, a naročito na području društvene reprodukcije i da je samim tim ostala samo forma bez sadržaja. Razumljivo je da takva mišljenja pokazuju potpuno nerazumijevanje suštine komune, a ono proizlazi iz poistovećivanja komune s općinskom skupštinom. Iako autor ne polemizira s ovim mišljenjima ipak na njih implicite odgovara, te ističe da je komuna kompleksan splet društvenih organizacija i pojedinaca, u kojem je općinska skupština samo jedan od ravnopravnih partnera unutar te cjelovite komunalne društvene strukture.

Šteta je što se autor u ovom radu nije više zadržao na marksističkoj koncepciji komune promatranoj kroz rezultate Pariske komune, a naročito na onom dijelu gdje se ona pojavljuje kao politički oblik ekonomskog oslobođenja rada. Ovo utoliko prije, što je po našem mišljenju sadržana historijska uloga komune i osnovni značaj njena postojanja. Upravo na ovom području socijalistička komuna treba da odigra odlučujuću ulogu, jer smo svjedoci sve izrazitijeg procesa društvene podjele rada, do kojeg dolazi i u našem društvu kao posljedica privredne intenzifikacije, sa svim posljedicama društvene nejednakosti koje iz toga proizlaze, prvenstveno s nužnošću da i dalje određena grupa ljudi snosi tuđu prirodnu potrebu rada, shvaćeno u marksističkom određenju proizvodnog i neproizvodnog rada.

Ovdje bi komuna trebala odlučnije da djeluje i to u pravcu postepenog ukidanja društveno-klasne podjele rada, paralelno s razvojem proizvodnih snaga, i da time stvori istinsku jednakost u kojoj će potrebu proizvodnog rada snositi svi radno sposobni članovi komune.

Kod pisanja ovog udžbenika autor je prvenstveno imao na umu studente pravnih fakulteta. Međutim, ovo djelo može i te kako korisno poslužiti i polaznicima drugih fakulteta i škola, kao i svima onima koji se sistematičnije bave ovom kompleksnom problematikom. Tome će svakako pridonijeti lakoća stila kojim je ono pisano i vrlo ukusna grafička opremljenost.